

ממצאי הפיילוט להטמעת גישת המדדים המשותפים במרכזי חירום אקסטרניים ובמועדוניות ומרכזים חכ"מים

הדס שפירא   יעל בכר   יעל סבג
מעין סרבר   טל ארזי

עריכת לשון: רונית כהן בן-נון
עיצוב גרפי: אפרת ספיקר

עורכת ראשית: רויטל אביב מתוק

המסמך הוזמן על ידי מינהל שירותים אישיים וחברתיים ואגף תכנון מדיניות ואסטרטגיה
במשרד הרווחה והביטחון החברתי ומומן בסיועו

מכון מאירס ג'וינט ברוקדייל

ת"ד 3886 ירושלים 9103702

טלפון: 02-6557400

brook@jdc.org | brookdale.jdc.org.il

ירושלים | טבת תשפ"ו | דצמבר 2025

תקציר

רקע

מערך המענים שמטרתם שיפור מצבם של ילדים ובני נוער (להלן: ילדים) בסיכון כולל מסגרות ושירותים הנבדלים האחד מן האחר במוקדי ההתערבות שלהם ובדרכי פעולתם. בחלק מהם מתבצעים תהליכי מדידה והערכה, אולם לרוב אלו נעשים בכלים שונים, ללא זיקה בשיטת המדידה או במידע שנאסף.

על רקע זאת יזמו משרד הרווחה והביטחון החברתי (להלן: משרד הרווחה) וצוות תוצאות במכון מאיר-רס-ג'וינט-ברוקדייל מהלך לבדיקת ההיתכנות לפיתוח תשתית למדידה שוטפת המכונה "גישת המדדים המשותפים" במסגרות ושירותים לילדים בסיכון במשרד הרווחה בהתבסס על כלי התמ"י (תשתית מידע יישובית) של 360° – התוכנית הלאומית לילדים ונוער בסיכון. הכלי כולל מאפייני רקע, כוחות, צרכים בזיקה לשבעה תחומי חיים ואסטרטגיות ההתערבות.

המהלך הרחב של "מדדים משותפים" עוסק ביצירת תשתיות שיאפשרו שיח על בסיס מוסכם בין הגורמים המטפלים בילדים ומשפחותיהם ומעקב שוטף אחר מצבם על פני זמן ובמענים השונים שבהם הם משולבים. ברמה המערכתית, תשתית זו תסייע בניהול, פיקוח וקביעת מדיניות שיהיו מבוססי נתונים.

מטרה

1. לבדוק את ההיתכנות להטמעת גישת המדדים המשותפים במסגרות ובשירותים עבור ילדים בסיכון.
2. לפתח כלים לתכנון מדידה שוטפת למרכזי חירום אקסטרניים, למועדוניות ולמרכזים חכ"מים (חיזוק כוחות משפחתיים).
3. לאסוף מידע על אודות מאפיינים, כוחות, צרכים ואסטרטגיות התערבות של חלק מן הילדים ומשפחותיהם במרכזי החירום האקסטרניים ובמועדוניות והמרכזים החכ"מים.

שיטה

פותחו שני כלים, האחד מותאם למרכזי חירום אקסטרניים והאחר מותאם למועדוניות ומרכזים חכ"מים. הכלים בחנו את מאפייני הילדים ומשפחותיהם, את אסטרטגיות ההתערבות בשירות, את המענים המקבילים שבהם משולבים הילדים והוריהם, את הכוחות של הילדים ואת צורכיהם בשבעה תחומי חיים.

מרכזי חירום אקסטרניים – הכלי הופץ במאסרס 2024 ל-55 אנשי מקצוע ב-11 מרכזי חירום, וכל אחד מהם התבקש למלא אותו על אודות שלושה ילדים שבאחריותו. שיעור ההשבה עמד על 92% (152 שאלונים מלאים); **מועדוניות ומרכזים חכ"מים** – הכלי הופץ ביוני 2024 ל-87 עו"סים ב-78 מועדוניות ו-9 מרכזים חכ"מים, וכל עו"ס התבקש למלא אותו על אודות שלושה ילדים שבאחריותו. שיעור ההשבה עמד על 60.9% (159 שאלונים מלאים). בתום ניתוח נתונים ראשוני נערכה בכל שירות קבוצת מיקוד עם המשיבים לשם קבלת משוב על הכלים, על השאלות שבהם, על חוויית המילוי ועל מידת התאמתם לשימוש שוטף.

ממצאים עיקריים

התקבלות הכלים בקרב העובדים והתאמתם לשימוש שוטף. לא היו שאלות שהעובדים לא השיבו עליהן בעקביות, מה שעשוי היה להעיד על חוסר התאמתן או על ניסוח לא ברור שלהן. מגוון המידע שנאסף על אודות הילדים הוערך כמותאם לגישות המקצועיות וכתורם להערכת מצבם. עלה צורך לדייק עוד יותר את הכלים והשאלות שבהם לכל שירות, בהתחשב במאפייני אוכלוסיית היעד ובמוקדי ההתערבות.

הילדים המטופלים במרכזי החירום האקסטרניים. 86.8% מן הילדים שעל אודותיהם מולא הכלי הם יהודים, ורק 11.1% הם ערבים – מוסלמים, נוצרים או בדואים. הוריהם של 62.5% מן הילדים פרודים, והוריהם של 11.2% גרושים. 59.0% מן הילדים חוו פגיעות או הזנחה בעבר במשפחה, ו-13.2% חוו סכסוכי גירושים וקונפליקטים בעצימות גבוהה.

תחומי החיים שבהם הילדים נתונים במצבי הסיכון הרבים ביותר הם 'השתייכות למשפחה' (98% מן הילדים) ו'התפתחות ורכישת מיומנויות למידה' (96.1% מן הילדים). בחינת מיקום הילדים על רצף הסיכון העלתה כי אף לא אחד מן הילדים שעל אודותיהם מולא הכלי היה בקבוצת 'סיכון נמוך', ו-40.8% מוקמו בקבוצת 'קצה רצף הסיכון'.

בין המענים העיקריים שניתנים לילדים – טיפולים המערבים את המשפחה: טיפול דיאדי (33.6%) והתערבות טיפולית משפחתית (28.9%). 92.8% מן האימהות ו-76.3% מן האבות מקבלים מענה כלשהו במסגרת מרכזי החירום.

הילדים המטופלים במועדוניות ובמרכזים החכ"מים. 68.6% מן הילדים שעל אודותיהם מולא הכלי הם יהודים, ו-28.3% הם ערבים – מוסלמים, נוצרים או בדואים. 50.5% הם דתיים או חרדים. ל-31.4% מן הילדים יש הורה עם מוגבלות, ובמשפחותיהם של 30.2% מן הילדים שני ההורים אינם מועסקים. 86.7% מן המשפחות סובלות ממצוקה כלכלית, מהן 92% סובלות ממצוקה מתמשכת.

תחומי החיים שבהם הילדים נתונים במצבי סיכון הרבים ביותר הם 'התפתחות ורכישת מיומנויות למידה' (96.2%), 'השתייכות למשפחה' (69.8%) ו'קיום פיזי, בריאות ואפשרות להתפתחות' (63.5%).

השוואה בין הממצאים בשני השירותים. הילדים במרכזי החירום ממוקמים גבוה יותר על רצף הסיכון לעומת הילדים במועדוניות ובמרכזים החכ"מים. מכך עולה שהכלים שפותחו מאפשרים לאתר הבדלים ברמות הסיכון בין ילדים בשירותים השונים. בשעה שייעשה בהם שימוש שוטף, אפשר יהיה לבחון אם הם גם רגישים מספיק כדי להראות שינוי במצב הילדים ולבחון את מידת השגת התוצאות עבורם.

המלצות עיקריות

1. מומלץ להטמיע את גישת המדדים המשותפים במסגרות ובשירותים עבור ילדים בסיכון בהתבסס על הכלים שפותחו, בכפוף להטמעת שינויים כפי שמפורטים בגוף הדוח. לאחר ההטמעה מומלץ לבחון את הצורך בעריכת התאמות נוספות לכלים על פי ממצאים שיעלו בעת השימוש השוטף בהם.

2. מומלץ כי במהלכי המשך לפיתוח והטמעה של מדידת תוצאות שוטפת, יושם דגש בשיתוף בעלי התפקיד מן הדרגים השונים, וזאת כדי להבטיח את ההתאמה המיטבית של הכלים והפריטים בהם.

3. כשמדובר בשירותים השמים דגש בעבודה עם ההורים והמשפחה, חשוב כי לצד מדידת התוצאות בשבעה תחומי החיים, יוגדרו ויימדדו גם התוצאות הרצויות להתערבות המשפחתית כתוצאות ביניים.
4. כדי להבטיח שימוש שוטף בכלים שפותחו, יש למחשב אותם במערכות המידע הפנימיות של משרד הרווחה, כחלק מתיק ההתערבות של כל מקבל שירות. יש גם להבטיח כי במערכות אלה יתקיים היזון חוזר לעובדים ולבעלי תפקידים נוספים באמצעות אפיון דוחות עיתיים ושאלות על פי הצורך.
5. חשוב להגדיר את מהלכי התכנון, המדידה והשימוש במידע באמצעות הכלים שפותחו כחלק בלתי נפרד מתהליך ההתערבות ומעבודתם של עובדי השטח בשני השירותים ולפקח על היקף המילוי ואיכותו.
6. מומלץ להשלים את ההערכת תוצאות ההתערבות באמצעות דיווח עצמי ישירות ממקבלי השירות, כמקובל במהלכים אלו.
7. יש ללוות את המהלך בהטמעה סדורה של החשיבה התוצאתית ועקרונותיה, ובכלל זאת לשים דגש בהתערבויות מתוכננות ומנומקות ובהערכתן השוטפת.